

9.9.2019

Hyvä ministeri Kulmuni ja yritystukityöryhmän jäsenet,

Hienoa, että Suomeen on saatu nyt ilmastotavoitteiden tasolta kansainvälisestäikin kunnianhimoinen hallitusohjelma. Onnittelut ja kiitokset siitä!

Nyt tärkeää on ohjelman uskottava ja johdonmukainen toteutus. Yksi akuuteista asioista liittyy ympäristölle ja ilmastolle haitallisiin tukiin. Ennen vaaleja valtaosa hallituspuolueista kertoi Ylen kyselyssä¹ olevansa valmis luopumaan ilmastolle haitallisista tuista kokonaan.

Ympäristölle haitallisten tukien määrä on noin 3,5 miljardia euroa vuosittain. Tukien karsinta kannattaa aloittaa ilmastolle haitallisista ja kilpailua vääristävistä tuista, kuten turpeen alennetusta verotuksesta ja teollisuudelle maksettavasta päästökauppakompensaatiosta. Tämä tuo lisää liikkumavaraa valtion budjettiin ja mahdollistaa rakenteellisen muutoksen kannalta välttämättömät ilmastoinvestoinnit.

Me allekirjoittaneet vaadimme²

- energiantensiivisen teollisuuden päästökauppakompensaatiosta luopumista.
- turpeen verotuesta luopumista.
- fossiilista energiaa tukevasta maatalouden ja energiantensiivisen teollisuuden energiaveropalaudesta luopumista.
- energiantensiivisten yritysten matalamman sähköveroluokan muuttamista ympäristöperusteiseksi.
- fossiilisten polttoaineiden verotuista luopumista liikenteessä (dieselin normaalia alempi vero-kanta, työkonoiden kevyen polttoöljyn normaalia alempi verokanta ja polttoaineverotuksen poikkeama vesiliikenteessä).
- energiatuotannon maakaasuinfrastruktuuriin investoimisen lopettamista. Rahavirrat tulee suunnata ympäristöllisesti kestäviin, vahvat kestävyyskriteerit täyttäviin uusiutuviin energiaratkaisuihin.
- maa- ja metsätalouden tukien muuttamista ympäristöperusteisiksi.

Päästökauppakompensaatio - turha tuki suoraan osakkeenomistajille

Hallitusohjelman mukaan (s.183) yhden haitallisen tuen, päästökauppakompensaation, jatkosta päätettäisiin jo seuraavassa eli syyskuussa koittavassa budjettiriihessä. Hallitusohjelman mukaan:

“Asetetaan työryhmä laatimaan ehdotus yritystukia koskevista 100 miljoonan euron vähennyksistä vuoden 2023 tasolla syksyn budjettiriiheen mennessä. Mikäli vähennyksistä ei päästä yksimielisyyteen, alennetaan kaikkia yritystukia niiden kustannusten suhteessa.

¹ Yle 21.2.2019 <https://yle.fi/uutiset/3-10648020>

² Korvaamaton-kampanja: Ratkaisuja 1,5 asteen Suomelle:

<https://www.korvaamaton.fi/wp-content/uploads/2019/02/Ratkaisuja-15-asteen-Suomelle.pdf>

Tarkastelu pyritään tekemään myös verotukien osalta mahdollisimman tasaisesti ottaen huomioon toteutuksen tarkoituksenmukaisuus. Tässä yhteydessä ratkaistaan myös päästökauppakompensaation jatko.”

Hienoa, että tästä määräaikaisesta haitallisesta tukijärjestelmästä on vihdoinkin mahdollisuus päästä eroon. Niin keskusta, vihreät, vasemmisto kuin RKP:kin olivat valmiita luopumaan päästökauppakompensaatiosta ennen vaaleja. SDP:llä ei vielä tuolloin ollut kantaa.³

Päästökauppakompensaatio on alusta asti saanut kovaa kritiikkiä. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT ei ole pitänyt tukea tarkoituksenmukaisena missään vaiheessa⁴. Päästökauppakompensaatio onkin suora tulonsiirto osakkeenomistajille⁵. Vanhaa ylläpitävän sijaan tulot päästöoikeuksien myynnistä tulee ohjata kehitysyhteistyöhön ja kansainväliseen ilmasto- ja ympäristörahoitukseen.

Huhtikuun lopussa julkaistiin Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen ja Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen ETLA:n tutkijoiden selvitys yritystukien vaikutuksesta Suomen kilpailukykyyn⁶. Myös tässä Valtioneuvoston kanslian tilaamassa selvityksessä päädytään samoihin johtopäätöksiin (s.83):

“Molemmille yritystuille [energiaverojen palautus ja päästökauppakompensaatio] yhteinen piirre on se, että ne kohdentuvat harvoille energiaintensiivisille aloille ja painottuvat suurille yrityksille. Niiden tarpeellisuutta ei voida perustella teknologian ulkoisvaikutuksilla tai rahoitusrajoitteilla eli kasvukilpailukykyyn vahvistamisella. Ne myös vääristävät kilpailuasetelmaa sekä toimialojen että pienten ja suurten yritysten välillä, mikä sinänsä voi häiritä luovaa tuhoa, ja siksi nämä tuet voivat olla jopa kasvukilpailukykyllä haitaksi.”

Tämän lisäksi myös Työ- ja elinkeinoministeriö on linjannut, ettei päästökauppakompensaatiota ole syytä jatkaa⁷.

³ Korvaamaton-kampanjan selvitys: Ovatko puolueet tosissaan 1,5 asteen kanssa - yhteenveto nykyisten eduskuntapuolueiden ilmastolinjauksista
<https://www.korvaamaton.fi/wp-content/uploads/2019/03/Ovatko-puolueet-tosissaan-15-asteen-kanssa-yhteenveto-nykyisten-eduskuntapuolueiden-ilmastolinjauksista.pdf>

⁴ VATT lausunto: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi päästökaupasta johtuvien epäsuorien kustannusten kompensaatiosta; TEM/888/03.01.01/2016
https://vatt.fi/documents/2956369/3204078/115_07_01_2016_lausunto.pdf

⁵ VATT: Suora tulotuki omistajille (Kauppalehti 6.10.2016)
<https://www.kauppalehti.fi/uutiset/vatt-suora-tulotuki-omistajille/24e14f8c-853d-312f-8fa5-5aef4be67b63>

⁶ Laukkanen, Marita & Maliranta, Mika: Yritystuet ja kilpailukyky, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja , 2019:33

⁷ TEM:n virkamiesten energianäkemyksen viitoittama kohti hiilineutraalia Suomea (6.3.2019) :
https://www.motiva.fi/ajankohtaista/tiedotteet/muut_tiedotteet/2019/tem_n_virkamiesten_energianakemys_viitoittaa_kohti_hiilineutraalia_suomea.13977.news

Suomessa tulisi siirtyä takaisin Kataisen hallituksen aikana olleeseen käytäntöön, jossa päästöhuutokauppatulot ohjattiin kehitysyhteistyöhön ja kansainväliseen ilmastorahoitukseen. Näin voidaan korvata päästöjemme jo aiheuttamaa vahinkoa ja tukea siirtymistä uusiutuviin energialähteisiin.

Turpeen verotuki - suuret päästöt ja suoluonnon tuho

Valtiovarainministeriön budjettiesityksen mukaan turpeen verotuki on paisumassa 196 miljoonaan euroon vuodessa, mikä on lähes yhtä paljon kuin koko ympäristöministeriön hallinnonalan budjetti. Muista fossiilisista lämmityspolttoaineista, kuten kivihiilestä ja maakaasusta, maksetaan Suomessa hiilidioksidiveroa. Turpeelle on tehty poikkeus, vaikka turpeen ilmastovaikutus on kivihiiltäkin pahempi. Jos turvetta verotettaisiin kuten muita fossiilisia polttoaineita, sen vero olisi yli kymmenkertainen.

Turpeen tuki on paisunut vuosi vuodelta, kun taas muiden fossiilisten polttoaineiden verotusta on kiristetty.

Suomi on kieltämässä vuonna 2029 Suomessa kivihiilen energiakäytön, mutta turpeenpoltto saa jatkaa. Turpeen polton jatkuminen uhkaa jopa tehdä osin tyhjäksi kivihiilen energiakäytön kiellon ilmastotavoitteet. Jos kivihiili korvautuu turpeella, ilmasto ei kiitä.

Huolestuttavasti turpeen käyttö kasvoi⁸ vuonna 2018 verrattuna vuoden takaiseen.

Syy tähän on turpeen verotuksessa. Turpeen verotus on yhä alempi (3 euroa/MWh) kuin vuoden 2014 taso (4,90 euroa/MWh). Hallituksen pitäisi nyt vähintään palauttaa vero vuoden 2014 tasolle, jotta ilmastotalkoissa ei luisuttaisi taaksepäin.

Suomen päättäväiset ilmastotavoitteet ovat aiheellisesti saaneet runsaasti kansainvälistä huomiota, ja nyt on aika lunastaa lupaukset. Saksa on pystynyt määrittelemään aikataulun (joskin riittämättömän) hiilestä luopumiselle⁹ ja Espanjalla lopettanut kivihiilikaivosten tukemisen ja panostaa sen sijaan oikeudenmukaiseen siirtymään pois kivihiilestä¹⁰. Suomessa on oman kivihiilemme, kotimaisen turpeen, aika. Ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi turpeen kaivuusta

⁸ Tilastokeskus: Energiaturpeen kulutus, 28.6.2019:

https://www.stat.fi/til/ehk/2019/01/ehk_2019_01_2019-06-28_kuv_005_fi.html

⁹ Helsingin Sanomat: Saksan hiilikomissio: Saksa luopuu vaihteittain kivi- ja ruskohiilen käytöstä

viimeistään vuonna 2038, 26.1.2019.

<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005978826.html>

¹⁰ Kauppalehti 7.2.2019: Espanja sulkee hiilivoimaloita ja luopuu vähitellen ydinvoimasta – ”Tavoite on täysin päästötön energiatalous vuonna 2050”

<https://www.kauppalehti.fi/uutiset/espanja-sulkee-hiilivoimaloita-ja-luopuu-vahitellen-ydinvoimasta-tavoite-on-taysin-paastoton-energiatalous-vuonna-2050/4b037b4a-25b4-4dc6-98f6-510f5e4e16ac>

tulisi luopua kokonaan, jotta sekä maaperästä että käytöstä aiheutuvat päästöt voitaisiin minimoida.

On myös hyvä muistaa, että turpeen polttoa ja kaivuuta jatkamalla pilataan uhanalaista suoluontoa ja pilataan vesistöjä, mikä on vastoin muita ympäristötavoitteita.

Parhain terveisin,

Sini Harkki, maajohtaja, Greenpeace Nordic

Anne Porthen, toiminnanjohtaja, Luonto-Liitto

Liisa Uimonen ja Kristiina Salmi, puheenjohtajiston jäsenet, Maan ystävät ry

Niklas Kaskeala, puheenjohtaja, Protect Our Winters Finland ry

Harri Hölttä, puheenjohtaja, Suomen luonnonsuojeluliitto

Jussi Nikula, ohjelmapäällikkö, WWF Suomi

